

ΛΑΤΙΝΙΚΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΘΕΜΑ:
LECTIO I

Δανάη Γεωργιάδου, Σύμβουλος Λατινικών, Β.Δ.
Μ.Α. στην Κλασική Φιλολογία

Υπεύθυνος ΕΜΕ: Πέτρος Πέτρου

ΜΑΘΗΜΑ Ι (Lectio Prima) Ο ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Για τον ποιητή Οβίδιο (ζωή και έργο του, λόγοι εξορίας του), βλέπε:

- Εισαγωγή βιβλίου: Η εξέλιξη της ρωμαϊκής λογοτεχνίας – Κλασική εποχή: βλ. Αυγούστειοι χρόνοι, σελ. 20
- Εισαγωγή μαθήματος Ι, σελ.33
- <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B127/619/3998,17914/>

Ουσιαστικά (Nomina substantiva)

- ✓ Τα ουσιαστικά έχουν (παρεπόμενα):
 - πέντε κλίσεις (κλίση: declinatio)
 - τρία γένη (γένος: genus)
 - δύο αριθμούς (αριθμός: numerus)
 - έξι πτώσεις (πτώση: casus)
- ✓ Πτώσεις: ονομαστική (nominativus)
γενική (genetivus)
δοτική (dativus)
αιτιατική (accusativus)
κλητική (vocativus)
αφαιρετική (ablativus)
- ✓ Βρίσκουμε το θέμα αφαιρώντας την κατάληξη από τη γενική πληθυντικού.¹
- ✓ Μαθαίνουμε τα ουσιαστικά ως εξής:
 - ονομαστική + γενική
 - γένος
 - κλίση
 - σημασία

π.χ.: terra, terrae, θηλυκό, α' κλίσης: γη
nauta, nautae, αρσενικό, α' κλίσης: ναύτης
dominus, domini, αρσενικό, β' κλίσης: κύριος
fructus, fructus, αρσενικό, δ' κλίσης: καρπός
aedes, aedis, θηλυκό, γ' κλίσης: ναός
species, speciei, θηλυκό, ε' κλίσης: όψη

[**Προσοχή:** Να επισημανθούν οι παρανοήσεις που μπορεί να προκύψουν στα πιο πάνω ονόματα, αν δεν τα μάθουμε με τον σωστό τρόπο.]

¹ Πολλές φορές είναι δύσκολη η διάκριση θέματος – κατάληξης λόγω της αλληλεπίδρασής τους. Βλ. παρακάτω περί της α' κλίσης.

Πρώτη κλίση ουσιαστικών (declinatio prima) (ΛΓ σελ. 10-13)

- ✓ Περιέχει ονόματα αρσενικά και θηλυκά που λήγουν σε: **-ā** (ονομ.)², **-ae** (γενv.).
- ✓ Είναι συγγενής με την πρώτη κλίση της Αρχαίας Ελληνικής (σύγκρινε τις καταλήξεις!).
- ✓ Για την κλίση των ονομάτων
τα γένη
τις ανωμαλίες
τα κύρια ονόματα } βλ. ΛΓ σελ.12-13.
- ✓ Όταν τα κλίνουμε, δεν ξεχνούμε να σημειώνουμε την ένδειξη του μακρού:
 - στην κατάληξη **-ārum** της γενικής πληθυντικού → τονίζεται η παραλήγουσα
 - στην κατάληξη της αφαιρετικής: **-ā³**
- ✓ Με τον ίδιο τρόπο κλίνονται και τα θηλυκά των δευτεροκλίτων επιθέτων.
Μαθαίνουμε τα επίθετα με τα τρία τους γένη και τη σημασία τους.
π.χ. adversus, adversa, adversum: αντίξοος

Το ρήμα (verbum) (ΛΓ σελ. 59-61)

Ρήματα α' συζυγίας (ΛΓ σελ. 64 κ.ε.)

- ✓ Τα ρήματα έχουν (παρεπόμενα):
 - τέσσερις **συζυγίες** (συζυγία: coniugatio)
 - δύο **φωνές** (φωνή: forma)
 - τρεις **εγκλίσεις** (έγκλιση: modus)
 - πέντε **ονοματικούς τύπους** (δες παρακάτω)
 - έξι **χρόνους** (χρόνος: tempus)
 - τρία **πρόσωπα** (πρόσωπο: persona)
 - δύο **αριθμούς** (αριθμός: numerus)
- ✓ Ονοματικοί τύποι του ρήματος:
 - απαρέμφατο (infinitivus)
 - μετοχή (participium)
 - σουπίνο ή ύπτιο (supinum)
 - γερούνδιο (gerundium)
 - γερουνδιακό (gerundivum)
- ✓ Συζυγίες (coniugationes):
Υπάρχουν 4 στη Λατινική. Τις διακρίνουμε από το απαρέμφατο του ενεστώτα:

² Στην πρώτη κλίση αρχικά το θέμα έληγε σε -a, αυτό όμως αφομοιώθηκε από την κατάληξη. Βρίσκουμε το θέμα από τη γεν. πλ. αφαιρώντας την κατάληξη.

³ Στις υπόλοιπες πτώσεις (ονοματική και κλητική) το -a είναι βραχύ (-ă).

- πρώτη: **-āre** (amāre)
- δεύτερη: **-ēre** (delēre)
- τρίτη: **-ĕre** (legĕre)
- τέταρτη: **-īre** (audīre)

Προσοχή στον τονισμό των απαρεμφάτων, ειδικά της δεύτερης και τρίτης συζυγίας (έτσι διακρίνουμε τις συζυγίες)!

✓ Αρχικοί χρόνοι:

Το ρηματικό θέμα δίνει, με την προσθήκη των κατάλληλων καταλήξεων, τους 4 **αρχικούς χρόνους** (tempora primitiva), τους τύπους δηλαδή από τους οποίους προέρχονται όλοι οι υπόλοιποι:

am(ā)-o = amo ορ. ενεστ. ενεργ.φ.	amān-i ορ. παρκ. ενεργ.φ.	amāt-um σουπίνο	amā-re απαρέμφ. ενεστ.
--------------------------------------	------------------------------	--------------------	---------------------------

➤ **Προσοχή:** Μαθαίνουμε τα ρήματα με τον εξής τρόπο:

[am(ā)-o, amān-i, amāt-um, amā-re]

am(ā)o, amāni, amātum, amāre, α': αγαπώ

✓ Πρώτη συζυγία:

Τα περισσότερα ρήματα της **πρώτης συζυγίας** είναι ομαλά και σχηματίζουν τους χρόνους τους κατά τον ίδιο τρόπο:

exul(ā)o, exulāni, exulātum, exulāre: είμαι εξόριστος

par(ā)o, parāni, parātum, parāre: ετοιμάζω

narr(ā)o, narrāni, narrātum, narrāre: αφηγούμαι κτλ.

✓ Για την κλίση της οριστικής ενεστώτα ενεργ. φωνής α' συζυγίας βλ. ΛΓ σελ. 64.

✓ Για την κλίση της οριστικής ενεστώτα του sum βλ. ΛΓ σελ. 62.

Λεξιλόγιο

poeta, poetae, αρ.1: ποιητής / Ovidius, Ovidii(-i), αρ.2: Οβίδιος / terra, terrae, θ.1: γη / in (πρόθ.) + αφαιρ.: (μέσα) σε (εν τόπω στάσις) / Ponticus, Pontica, Ponticum: Ποντικός, του Ευξείνου Πόντου / exulo, exulāni, exulātum, exulāre, α': είμαι εξόριστος / epistula, epistulae, θ.1: επιστολή / Roma, Romae, θ.1: Ρώμη / scriptūto, scriptitāni, scriptitātum, scriptitāre, α': γράφω συχνά / plenus, plena, plenum: γεμάτος / querela, querelae, θ.1: παράπονο, διαμαρτυρία / sum, fui, esse: είμαι / desidĕro, desiderāni, desiderātum, desiderāre, α': επιθυμώ / et (σύνδ.): και / fortuna, fortunae, θ.1: τύχη / adversus, adversa, adversum: αντίξοος / deploro, deplorāni, deplorātum, deplorāre, α': θρηνώ, κλαίω / narro, narrāni, narrātum, narrāre, α': αφηγούμαι / de (πρόθ.) + αφαιρ.: για, περί του (αναφορά) / incōla, incōlae, αρ.1: κάτοικος / barbarus, barbara, barbarum: βάρβαρος / gelidus, gelida, gelidum: παγωμένος / cura, curae, θ.1: έγνοια, φροντίδα / miseria, miseriae, θ.1: δυστυχία / excrucio, excrucīāni, excrucīātum, excrucīāre, α': βασανίζω / contra (πρόθ.) + αιτ.: ενάντια,

αντίθετα σε (εναντίωση) / iniuria, iniuriae, θ.1: αδικία / repugno, repugnāni, repugnātum, repugnāre, α': αντιμάχομαι, ανθίσταμαι / musa, musae, θ.1: μούσα / unīcus, unīca, unīcum: μοναδικός / amica, amicae, θ.1: φίλη

Ενδεικτικές δραστηριότητες
(για την τάξη ή / και το σπίτι)

- 1) Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων:
repugno, excrucio, narro
- 2) Να κλίνετε την οριστική ενεστώτα των ρημάτων:
desidero, excrucio
- 3) Να κλίνετε τα ουσιαστικά: epistula, fortuna, iniuria
- 4) Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με αυτές της στήλης Β' (κάποια στοιχεία της στήλης Β' περισσεύουν).

Α'	Β'
terrā	β' πληθ.
epistulae	ονομαστ. ενικού
	γεν. πληθ.
poetam	αιτιατ. ενικού
	ονομαστ. πληθ.
narrat	γ' ενικού
	αφαιρ. ενικού

- 5) Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της λέξης στην παρένθεση.
 - Nauta non ____ (amo) ____ (terra).
 - Nos ____ (scriptito) ____ (epistula, πληθ.).
 - Roma in ____ (Italia) ____ (sum).
 - Nos ____ (nauta, πληθ.) ____ (sum).
 - Narras de ____ (fortuna) ____ (adversa).
 - Poeta ____ (narro) de ____ (incola, πληθ.), de ____ (nauta, πληθ.) et de ____ (agricola, πληθ.).
 - Ego in ____ (terra) ____ (Pontica) ____ (exulo).
- 6) Να βρείτε τα υποκείμενα και τα αντικείμενα των δύο πρώτων προτάσεων της πιο πάνω άσκησης. Σε ποια πτώση βρίσκονται και γιατί;
- 7) Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τις προτάσεις.
 - Amicae poetarum epistulas non scriptitant.
 - Curae poetam excruciant.
 - Amica poetae sum.
 - Musa est unica amica poetae.

8) Να μεταφέρετε τις προτάσεις στα Λατινικά.

- Οι κάτοικοι των παγωμένων χωρών δεν επιθυμούν τη Ρώμη.
- Οι ποιητές γράφουν επιστολές, διηγούνται για την αντίξοή τους τύχη, και πολεμούν ενάντια στην αδικία.

9) Να μεταφέρετε τα παρακάτω ουσιαστικά στον αντίθετο αριθμό (με βάση τη χρήση τους στο κείμενο):

poeta, querelarum, incolis, epistulis, amica

10) Να συμπληρώσετε τα εξής:

incola – κλητ. εν. _____	miseria – γεν. εν. _____
– αφ. εν. _____	– ον. πλ. _____
– δτκ. πλ. _____	– αιτ. πλ. _____

insula barbara – δτκ. εν. _____

– αιτ. εν. _____

– αφ. πλ. _____

11) Να σκεφτείτε και να γράψετε, για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου, αν υπάρχουν λέξεις:

- ομόρριζες με αυτήν στα Αρχαία Ελληνικά και/ή
- παράγωγες από αυτήν σε νεότερες – νεολατινικές γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Ιταλικά κτλ).

12) Πότε έζησε ο ποιητής Οβίδιος, από ποιον εξορίστηκε στα τελευταία χρόνια της ζωής του και γιατί;